

ROZWÓJ 3-LATKA

Wiek trzech lat jest uważany za okres pewnej równowagi wewnętrznej. Trzylatek jest emocjonalnie spokojniejszy niż dwulatek. Tak jak niedawno dziecko nadużywało słowa „nie”, teraz chętnie mówi „tak”. Lubi nie tylko brać, ale i dawać. Dzieli się nie tylko przedmiotami, ale i doświadczeniami.

ROZWÓJ FIZYCZNY

Coraz lepsza sprawność fizyczna powoduje, że czynności dnia codziennego nie nastęrczają dziecku większych trudności. Najczęściej trzylatek umie już sprawnie zejść po schodach. Potrafi sprawnie biegać, skakać, kopnąć mocno piłkę. Dlatego chętniej wykonuje zadania, które przedtem go złościły, bo ujawniały własną bezradność. Trzylatek nie musi całkiem samodzielnie się ubierać, warto jednak, by próbował. Nie powinno mu sprawiać problemów założenie spodni, bluzki, majtek, piżamki, butów czy kurtki, ale nie musi jeszcze umieć wiązać sznurówek czy zapinać guzików. Dlatego buty na rzepy i ubrania na zatrzaski są dla trzylatka bardzo praktyczne. Dziecko w tym wieku powinno już samo jeść łyżką i widelcem, pić z kubka. Potrafi już trzymać w dłoni kredkę jak osoba dorosła. Już wcześniej nabyło umiejętność dopasowywania do siebie kształtów, układania klocków, prostych puzzli. W rysunkach pojawiają się linie proste oraz koło, choć może to być figura niedokładnie narysowana, niedomknięta, często poprzestaje na łuku lub spirali.

ROZWÓJ EMOCJONALNY

Emocje małych dzieci przejawiają się w sposób bardzo ekspresyjny (żywe gesty, ruchy, słowa, dźwięki). Emocje są krótkotrwałe, co jest związane ze stopniem dojrzałości układu nerwowego. Stopniowo nabywana jest umiejętność obdarzania trwałym uczuciem osoby opiekujące się. W wieku przedszkolnym obserwuje się rozwój uczuć wyższych – intelektualnych, społecznych, moralnych, estetycznych. Pod koniec wieku przedszkolnego dziecko nabywa umiejętność powściągnięcia emocji.

Niektórzy psychologowie (A. Gesell) uważają, że u podłoża rozwoju emocjonalnego leży rytm neurobiologiczny - zgodnie z nim w rozwoju przeplatają się stany równowagi ze stanami zachwiania równowagi.

W wieku 3 lat dziecko wydaje się być pogodzone z otaczającym je światem, może dlatego że osiągnęło stan równowagi wewnętrznej. Nie potrzebuje już bezpieczeństwa rytuału, powtarzalności tych samych czynności każdego dnia. Trzylatek czuje się znacznie bezpieczniej z samym sobą i z innymi. 2,5-latek był sztywny, nieustępliwy, dominujący i żądający. Trzylatek jest na ogół ustępliwy. Nie wszystko i nie zawsze musi być zrobione z jego wolą.

Ważne dla emocjonalnego rozwoju jest to, że właśnie trzylatek zaczyna używać zaimków osobowych: „ja”, „mnie”. Cały czas umacnia swoje „ja”, walczy o swoją autonomię, choć już spokojniej niż rok temu.

ROZWÓJ SPOŁECZNY

Trzylatek jest coraz bardziej otwarty na współpracę. Teraz chętniej nawiązuje pierwsze znajomości, słowami próbuje wyrażać swoje emocje.

W coraz większym stopniu staje się członkiem społeczeństwa, potrzebuje grupy. Są jednak trzylatki, które jeszcze nie są gotowe do pójścia do przedszkola. Niektórzy psychologowie twierdzą, że dziecko w tym wieku nie powinno spędzać większości dnia poza domem. Maluch w tym wieku bardzo tęskni za mamą.

Nowością w rozwoju społecznym jest to, że trzylatek zaczyna zawierać przyjaźnie, ale jeszcze najczęściej bawi się indywidualnie. Inne dzieci traktuje przedmiotowo (tak jak

zabawki). Do rówieśnika zwracają się po to, by zabrać mu zabawkę, którą sam się chce bawić. Zabawa polega na naśladowaniu innego dziecka. Może się zdarzyć, że na chwilę podzieli się zabawką z innym dzieckiem, zrobi coś miłego dla innej osoby. Nie należy jednak oczekiwać, że tak będzie postępować zawsze. Trzylatek jest bowiem dopiero na początku nabywania umiejętności społecznych.

ROZWÓJ INTELEKTUALNY

W tym wieku wzrasta zasób słownictwa i sprawność językowa. Trzylatek jest zainteresowany językiem. Chętnie komunikuje się z otoczeniem. Coraz płynniej się posługuje mową i coraz lepiej jest rozumiany przez innych, choć ciągle jeszcze dziecko może mieć jeszcze kłopoty w porozumiewaniu się z obcymi osobami. Rodzice go rozumieją, inne osoby nie zawsze, bo trzylatek najczęściej nie mówi jeszcze wyraźnie.

Krótko po trzech urodzinach dziecko nie potrafi jeszcze dobrze opowiadać zdarzeń. Nie umie wyjaśnić tego, co widzi zgodnie z zasadami przyczynowości.

Odkrywa znaczenia takich słów jak: nowy, inny, niespodzianka, tajemnica, duży. Prośby: „Pomóż”, „Mógłbyś?”, „Zgadnij”, motywują go do działania.

U trzylatka głoski miękkie: ś, ź, ć, dź powinny brzmieć dobrze i mogą zastępować inne głoski, trudniejsze dla dziecka. Dziecko w wieku trzech lat może mówić „siafa” zamiast „szafa”, „ziaba” zamiast „zaba”, „ciapka” zamiast „czapka”, „lyba” lub „iba” zamiast „ryba”, również „siok” zamiast „sok”, ale powinno mówić „ciocia”, a nie „coca”, „zima” a nie „zyma”.

Trzylatek jest w stanie nauczyć się krótkiego wierszyka, piosenki, skoncentrować się na rysowaniu, malowaniu.

Ma słabą orientację w przestrzeni. Nadal słaba jest orientacja w czasie. Inaczej niż dorośli przebiega orientacja w przestrzeni, co jest związane z rozwijaniem się dopiero tych funkcji.

Lęki: Dominują lęki wizualne – potwory, czarownice, duże zwierzęta, ale też ciemność, złodzieje, policjanci. Cały czas wieczorne wyjście rodziców.

ROZWÓJ 3,5-LATKA - PŁACZLIWY 3,5-LATEK

Połowa czwartego roku życia to czas dużej niepewności, nierównowagi a nawet zaburzeń koordynacji. 3,5-latek raz jest nieśmiały, za chwilę zuchwały. Nieustannie szuka potwierdzenia akceptacji i skupienia na nim uwagi. Z powodu rozchwiania emocjonalnego nie czuje się komfortowo w sytuacjach społecznych. Trudno porozumieć się z kimś kto jest zaborczy, skupiony za sobą i chwiejny emocjonalnie. 3,5-latek popada w emocjonalne skrajności – w jednej chwili jest bardzo nieśmiały, w drugiej zuchwały do przesady.

ROZWÓJ FIZYCZNY

Zła koordynacja może objawić się w rozmaitych obszarach aktywności. Niektórych dzieci dotyczy to w niewielkim, a nawet niezauważalnym stopniu, inne mają poważniejsze problemy. Dziecko potyka się, przewraca, pojawia się lęk wysokości. 3,5-latek może zacząć rysować cienką, drżącą linią, mieć problem z ułożeniem klocków, choć wcześniej z tymi czynnościami świetnie sobie radził. Tymczasowo może pojawić się zez, ale zdarza się to rzadko.

Kłopoty z koordynacją dotyczyć mogą także języka. Niektóre dzieci w tym wieku zaczynają się jękać.

Zwykle dziecko w tym wieku kontroluje i sygnalizuje potrzeby fizjologiczne i nie potrzebuje już korzystać z pieluch (tak w dzień jak i w nocy).

ROZWÓJ EMOCJONALNY

3,5-latek ma silną potrzebę rozładowywania emocji, może pomagać w tym sobie mruganiem powiekami, dłubaniem w nosie, przestępowaniem z nogi na nogę, ssaniem palca. Potrafi być zazdrosny. Żąda wyłączności – chodzi tu zwłaszcza o relacje w rodzinie. Właściwie nieustannie szuka potwierdzenia miłości i skupienia na nim uwagi. Pyta mamę „Kochasz mnie?“, „Chyba już mnie nie kochasz!”. Często płacze z błędnego powodu. Miewa niewidzialnych przyjaciół. Dziecko wyraża poczucie braku bezpieczeństwa. Trzeba uważać, by nie dopuścić, żeby musiał zwracać na siebie uwagę niegrzecznym zachowaniem.

Pod koniec tego roku życia maluch potrafi celowo zachować się dobrze lub źle. Jeśli często jest krytykowany przez najbliższych, może uważać, że nie ma sensu sprawiać rodzicom przyjemności, ponieważ oni i tak tego nie zauważą. Dlatego należy doceniać w dziecku to, co pozytywne. Nie dopuścić, żeby musiał zwracać na siebie uwagę niegrzecznym zachowaniem. Dobrze jest tłumaczyć o co nam chodzi. Raczej nie mówić: „Masz być grzeczny” tylko dawać konkretne instrukcje („Nie ciągnij pieska, bo go to boli”). Słowo „nie”, mówić dla określenia jakiejś ogólnej zasady, np.: „Nie bije się nikogo”.

ROZWÓJ MOWY I ZDOLNOŚCI POZNAWCZYCH

Dziecko coraz więcej i wyraźniej mówi. To wiek, w którym przedszkolak śpiewa pierwsze piosenki, mówi wierszyki, bierze udział w pierwszym przedstawieniu. Jednak z powodów rozchwiania emocjonalnego może się na jakiś czas „zablokować”. Rodzice mogą mieć wrażenie, że się nie rozwija. Tymczasem dziecko jest zbyt skupione na swoich emocjach, by wkładać wysiłek w zdobywanie nowych umiejętności. Taki stan niepostrzeżenie mija.

W tym czasie rozwija się wyobraźnia dziecka. Wyraża się to upodobaniem do stwarzania sobie wymyślanego towarzystwa. 3,5-latek może mnóstwo energii wkładać w zabawy i rozmowy z niewidzialnym „przyjacielem”. Bywa, że ktoś taki na dłużej gości w rodzinie. Jest nieszkodliwy, jego obecność świadczy o rozwoju żywej wyobraźni oraz fantazji dziecka, a nie dziwactwa, o które przyziemni dorośli mogą je podejrzewać. Bogata wyobraźnia 3,5-latka może stać się źródłem jego **lęków**. Dziecko w tym wieku może bać się niemal wszystkiego. Prawdziwego lub nie.

PODPOWIEDZI DLA RODZICÓW

- ⇒ Między trzecim a czwartym rokiem życia:
- ⇒ Rozwijaj samodzielność
- ⇒ Umożliwiaj zabawy ruchowe na placu zabaw
- ⇒ Wprowadź drobne obowiązki
- ⇒ Wprowadzaj zasady
- ⇒ Nie ograniczaj samodzielności dziecka, poprzez ciągłe zakazy (częste upomnienia sprawią, że dziecko zaprzestanie nowych prób odkrywania świata i stanie się bojaźliwe)
- ⇒ Mów zawsze poprawnie,
- ⇒ Nie naśluduj „dziecinnej” mowy swojego dziecka (mowa dorosłego ma być wzorem).

Oprac.: Elżbieta Wurst